

Konferenca NAK – za učitelje naravoslovnih predmetov

Okoljski in gospodarski vidik VITR: aktualne usmeritve

Dr. Darja Piciga

Direktorat za okolje, Ministrstvo za okolje in prostor

4. konferenca učiteljev naravoslovnih predmetov – NAK 2017

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Ključne teme

- VITR v Sloveniji: Kje smo danes?
- Agenda 2030 in novejši dokumenti VITR
- Okolje v Evropi in ekosistemski okvir: Nova paradigma !
- VITR v Strategiji razvoja Slovenije in Nacionalnem programu varstva okolja (osnutka v javni razpravi)

VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ - VITR

Smernice vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj od
predšolske vzgoje do douniverzitetnega izobraževanja
MŠŠ, 2007

- **Osnovna šola in gimnazija:**

- OKOLJSKA VZGOJA KOT VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ. Kurikula za kroskurikularno tematsko področje (PREDLOG / SPREJETI)
- IZBIRNA PREDMETA

- **Poklicne in strokovne šole:**

- novi predmeti (npr. trajnostni razvoj)
- novi programi (npr. naravovarstvo)
- šolski centri (npr. biotehniške šole)

- **Kriteriji kakovosti za šole, ki vzgajajo in izobražujejo za trajnostni razvoj, ZRSŠ, 2008**

- **KOMPETENCA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ – za vse poklicne standarde (CPI, 2013 / 2015)**

Z okoljsko vzgojo in učenjem bomo, v skladu s ključnimi okoljskimi **prednostnimi nalogami** EU zagotavljali pogoje in **razmere za trajnejše zmanjšanje negativnih vplivov** na naravo oziroma okolje v najširšem pomenu

☞ *podnebne spremembe*

☞ *odpadki*

☞ *narava in biotska raznovrstnost*

☞ *okolje in zdravje ter kakovost življenja*

MOP: POSODOBITI !

Okvirni program za prehod v zeleno gospodarstvo – OPZG

(Vlada RS, oktober 2015)

http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/pomembni_dokumenti/opzg_akcijski_nacrt_in_nacrt_aktivnosti.pdf

**TEMATSKI SKLOPI: naravni viri, gospodarstvo, kmetijstvo, zaposlovanje ... in
8. IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE ZA ZELENO GOSPODARSTVO – POUČENJE:**

ZNANJA IN KOMPETENCE:

- ✓ prehod v zeleno gospodarstvo in podpora zelenim delovnim mestom
- ✓ življenje posameznika v skladu s cilji zelenega gospodarstva
- ✓ koncept vseživljenjskega izobraževanja
- ✓ delovno aktivno prebivalstvo
- ✓ premostitev vrzeli (preteklost – zeleno gospodarstvo)
- ✓ velike možnosti za odpiranje novih, zelenih delovnih mest na številnih področjih

NAČIN IZVAJANJA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNE DEJAVNOSTI

- ✓ ozelenitev izobraževalne infrastrukture
- ✓ trajnostni način življenja in delovanja vzgojno-izobraževalnih ustanov

Analiza učnih načrtov in kurikularnih dokumentov – TR, VITR, zeleno gospodarstvo

(Zavod RS za šolstvo, 2016, sredstva Sklada za podnebne spremembe – MOP)

- Trajnostni razvoj še ne poučuje kot širok in celovit koncept, ki vključuje medsebojno povezana okoljska, gospodarska in socialna vprašanja, s spodbujanjem (eko)sistemskega mišljenja.
- Okoljske kategorije so najpogosteje zastopane, vendar nekatere zelo relevantne okoljske kategorije v učne načrte in kurikularne dokumente niso vključene, so preskromno ali neustrezno obravnavane.

Več: Saša Kregar

* * *

ZAKLJUČEK PREGLEDA STANJA:

Cilji vzgoje in izobraževanja, 2. člen ZOFVI: »Vzgajanje in izobraževanje za trajnostni razvoj (VITR) in za dejavno vključevanje v demokratično družbo, kar vključuje tudi globlje poznavanje in odgovoren odnos do sebe, svojega zdravja, do drugih ljudi, do svoje in drugih kultur, do naravnega in družbenega okolja, do prihodnjih generacij«.

Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju (2011): poudarila VITR, ki »zahteva spremembo paradigme v znanju in vrednotah«, načelo trajnostnega razvoja pa naj postane »eno ključnih načel vzgoje in izobraževanja v Sloveniji«.

**Ugotovimo lahko, da zahteve in priporočila ključnih dokumentov
NISO BILA UPOŠTEVANA V ZADOSTNI MERI.**

Več v: NACIONALNI PROGRAM VARSTVA OKOLJA DO LETA 2030, Osnutek, Priloga 3

**Vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj
NEKAJ NOVIH Poudarkov NA PODROČJU OKOLJA
(strokovnjaki Ministrstva za okolje in prostor, okt. 2016):**

***Ne gre samo za podnebne spremembe in odpadke.
In tudi ne samo za okolje.
(Eko)sistemski pristop !***

HOLIZEM

Nujna je **celovita obravnava vplivov na okolje** - nekateri ukrepi imajo lahko pozitiven učinek na doseganje nekaterih ciljev in negativen učinek na doseganje drugih ciljev varstva okolja, npr.:

- **kurjenje biomase** onesnažuje zrak, čeprav je obnovljiv vir energije in teoretično ne prispeva k podnebnim spremembam,
- **spodbujanje rabe biogoriv** je med drugim povzročilo povečano uničevanje tropskih pragozdov)

VLOGA
ČLOVEKA

Razumevanje, da okoljski problemi **niso le tehnični ali tehnološki problem**, temveč so splet osebnih, ekonomskih, kulturnih in političnih dejavnikov, zato tudi rešitve ne morejo biti le tehnološke.

Smiselno pri spremljanju stanja okolja obravnavati ne samo kvarne (negativne) vplive, ampak tudi potencialne človekovih aktivnosti, ki **pozitivno vplivajo** na stanje okolja.

Napredek ne prinaša le tveganj → **tveganja** prinaša rast prebivalstva v kombinaciji s potrošniškim načinom življenja.

VITR - NEKAJ NOVIH POUDARKOV NA PODROČJU OKOLJA (MOP) - II

NOVI
POJMI in
TEME

- **Zeleno gospodarstvo**
- **Krožno gospodarstvo** (učinkovita raba virov je potrebna kot osnova krožnega gospodarstva, kjer ni odpadkov in snovi ves čas krožijo), življenjski cikel izdelkov, koncept 'nič odpadkov' (zero waste)
- **Nizkoogljično gospodarstvo** (z nizkimi emisijami toplogrednih plinov)
- **Prilagajanje** na podnebne spremembe

ZELENO
GOSPODA-
RSTVO

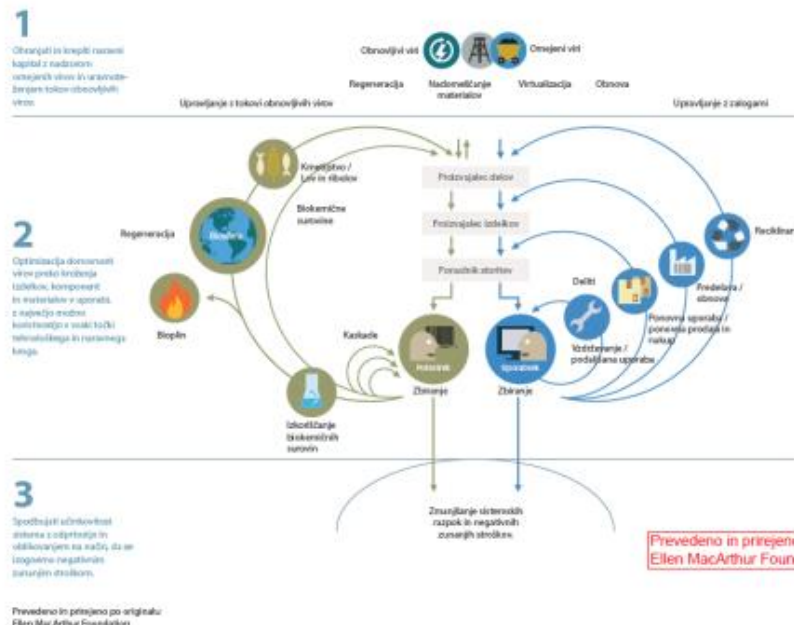
- Reševanje okoljskih problemov nam lahko predstavlja tudi **priložnost** za gospodarski razvoj (→ zeleno gospodarstvo) in družbeni razvoj.
- Kako vplivajo načini gospodarjenja **in ekonomski interesi** na okolje, kakšne so možnosti usklajevanja teh interesov, katere so alternativne možnosti, zlasti v povezavi z zelenim gospodarstvom (npr. kmetijstva, gozdarstva, prometa – trajnostna mobilnost!, turizma in drugih storitvenih dejavnosti, gradbeništva, kemijske tehnologije in drugih tehnologij, energetike, biotehnologije), ob tem poznavanje tudi drugih področij ukrepov (kot so trajnostni razvoj mest in podeželja ali ekonomija delitve – »sharing economy«).
- Alternativne možnosti: Dolgoročno naj bi današnji alternativni načini gospodarjenja, vključno z rabo energije, postali običajni, kar je treba posebej izpostaviti v vzgojno-izobraževalnem procesu. Načini gospodarjenja, ki so škodljivi, pa naj bi v prihodnosti postali zgolj alternativni v primeru npr. izrednih razmer.

VITR - NEKAJ NOVIH Poudarkov NA Področju Okolja (MOP) - III

SLIKA: Model krožnega gospodarstva

Krožno gospodarstvo kot eden najbolj razvitih konceptov je odziv na pritisk rastočega gospodarstva in potrošnje na omejene vire in nosilno sposobnost okolja. Prehod v krožno gospodarstvo se zato usmerja v ponovno uporabo, popravila in recikliranje obstoječih materialov in izdelkov. Temelji na uporabi energije iz obnovljivih virov, opušta uporabo nevarnih kemikalij, znižuje porabo surovin ter preko zasnovane izdelkov žaki, da omogočajo kroženje materialov in ohranjajo dodatno vrednost kolikor dolgo je to le mogoče / nastajanje odpadkov znižuje na ničelno stopnjo. Izdelki v (konvencijni) gospodarstvu ostajajo tudi potem, ko material ali izdelek doseže konec svoje življenjske dobe.

SLIKA: Hierarhija upravljanja z odpadki:

ODPADKI
(→ KROŽNO
GOSPODAR-
STVO)

Hierarhija upravljanja z odpadki: glavni poudarek bi moral biti na **preprečevanju odpadkov**, vključno z izobraževanjem o preprečevanja nastajanja **odpadne hrane**.

Odpadki obremenjujejo okolje, v veliki meri pa so lahko koristen **vir**. Da bi to omogočili in spodbujali, lahko prispevajo že sami z ločevanjem pri odlaganju, se zavedajo potrebnosti ponovne uporabe, popravil, zmanjševanja embalaže (izbira izdelkov) ter nuje preprečevanja odpadkov.

Tematika lahkih nosilnih plastičnih vrečk.

PODNEBNE SPREMEMBE:

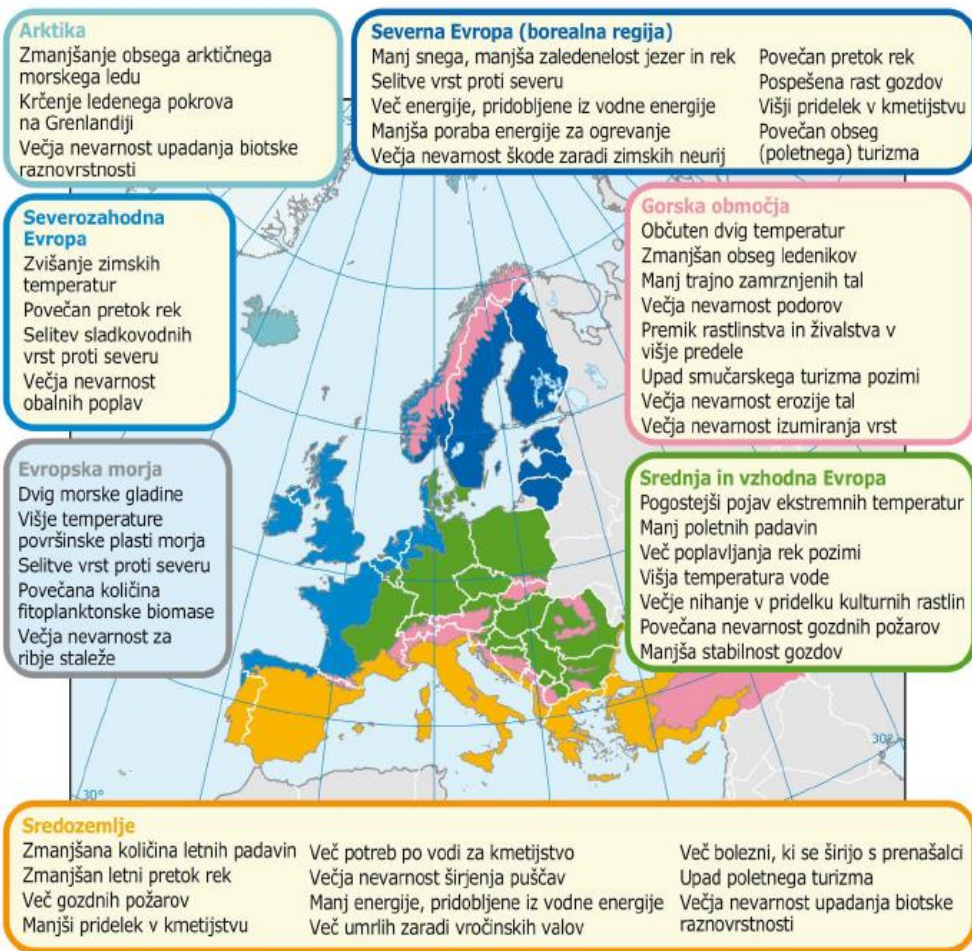
- Ne le blaženje podnebnih sprememb, ampak tudi **prilagajanje** nanje. → zavedanje, da se z nekaterimi posledicami soočamo že danes (npr. vplivi podnebnih sprememb, na katere se **moramo že danes prilagajati**).

- Blaženje: ne le zmanjševanje emisij TGP, ampak tudi **druga področja**, drugi vidiki (npr. ponori TGP).

SLIKA:

Ključni opazovani in pričakovani vplivi podnebnih sprememb za glavne regije v Evropi

European Environment Agency

KAKOVOST ZRAKA

Spoznajo, da **slaba kakovost zraka** škodi našemu zdravju, okolju in blaginji (viri emisij onesnaževal zunanega zraka, vpliv na zdravje ljudi, vpliv na okolje – npr. zakisljevanje in eutrofikacija, vpliv na gospodarstvo – npr. manjši donos pridelkov v kmetijstvu, manjši prirast gozda; dvojni učinek nekaterih ukrepov na okolje, npr. kurjenje biomase onesnažuje zrak, čeprav je obnovljiv vir energije in teoretično ne prispeva k podnebnim spremembam)

MEDNARODNI IN EU SISTEM VARSTVA OKOLJA IN OHRANJANJA NARAVE !

Sestali smo se v času izjemnih izzivov na področju trajnostnega razvoja. Milijarde ljudi še vedno živijo v revščini in nimajo možnosti dostojnega življenja. Neenakost znotraj držav in med državami narašča. ...

Velik problem je brezposelnost, zlasti med mladimi. Mednarodne grožnje zdravju, vse pogostejše in vse hujše naravne nesreče, naraščanje števila spopadov, nasilni ekstremizem, terorizem ter z njimi povezane

*humanitarne krize in prisilno razseljevanje bi utegnili ogroziti napredek zadnjih desetletij. Izčrpavanje naravnih virov in neugodne posledice vse slabšega stanja okolja, ...
Podnebne spremembe so eden največjih izzivov našega časa ...*

Ogroženo je preživetje številnih družb in bioloških podpornih sistemov na Zemlji.

**UNITED NATIONS
SUSTAINABLE
DEVELOPMENT
SUMMIT 2015**
25-27 SEPTEMBER

SPREMENIMO SVET: AGENDA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ DO LETA 2030

Splošni in konkretni cilji bodo prihodnjih petnajst let spodbujali delovanje na področjih, ki so življenjskega pomena za človeštvo in Zemljo: 5 Ps (People, Planet, ...)

Ljudje

Odločeni smo odpraviti vse oblike in razsežnosti revščine in lakote ter zagotoviti, da bodo vsi ljudje lahko dostojno, enakopravno **in v zdravem okolju** izkoriščali svoje danosti.

Zemlja

Odločeni smo obvarovati naš planet pred uničenjem, tudi z vzdržno porabo in proizvodnjo, trajnostnim ravnanjem z naravnimi viri in nujnimi ukrepi glede podnebnih sprememb, tako da bo Zemlja lahko zadovoljevala potrebe današnje in prihodnjih generacij.

Blaginja

Odločeni smo zagotoviti, da bodo vsi ljudje živeli človeka vredno življenje v blaginji ter da bo **gospodarski, družbeni in tehnološki napredek v sozvočju z naravo.**

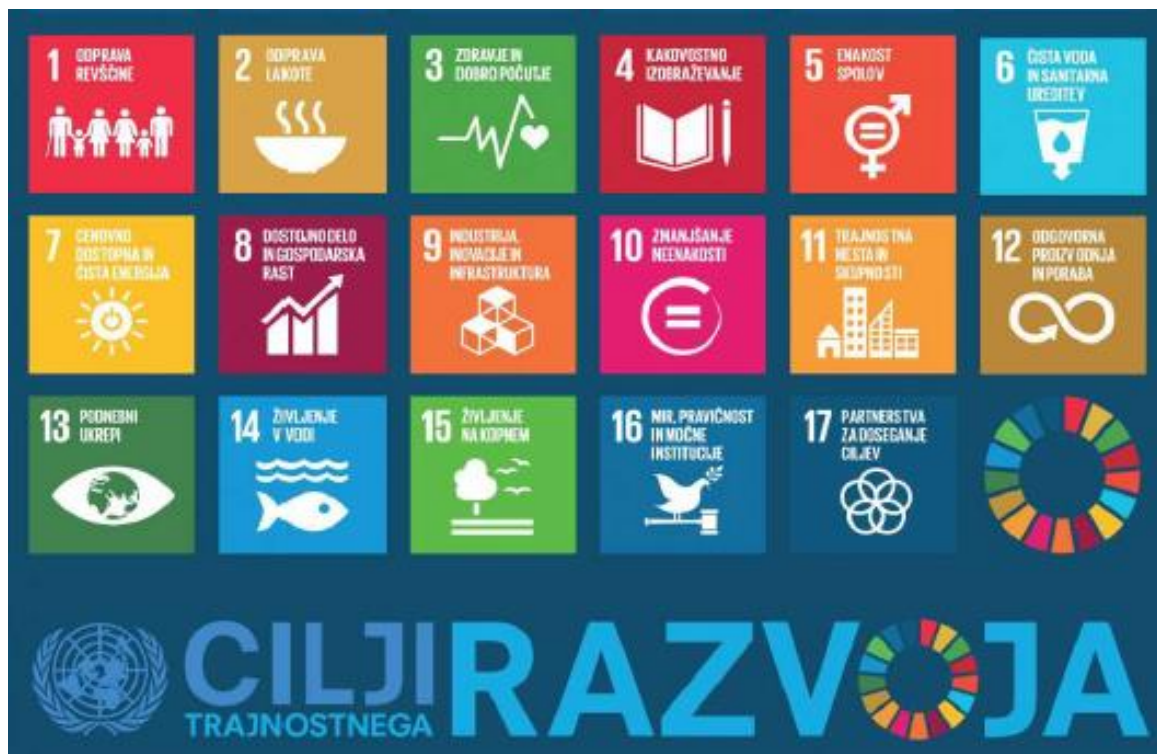
Mir

Odločeni smo spodbujati miroljubno, pravično in vključujočo družbo, v kateri ne bo ne strahu ne nasilja. Trajnostni razvoj ni mogoč brez miru in mir ni mogoč brez trajnostnega razvoja.

Partnerstvo

Odločeni smo zagotoviti sredstva za izvedbo programa s prenovljenim globalnim partnerstvom za trajnostni razvoj, v duhu okrepljene solidarnosti po vsem svetu, s posebnim poudarkom na potrebah najrevnejših in najbolj občutljivih ter s sodelovanjem vseh držav, vseh deležnikov in vsega človeštva.

SPREMENIMO SVET: AGENDA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ DO LETA 2030

Sprejeta na vrhu ZN 9/2015, velja od 1/2016, 193 držav.

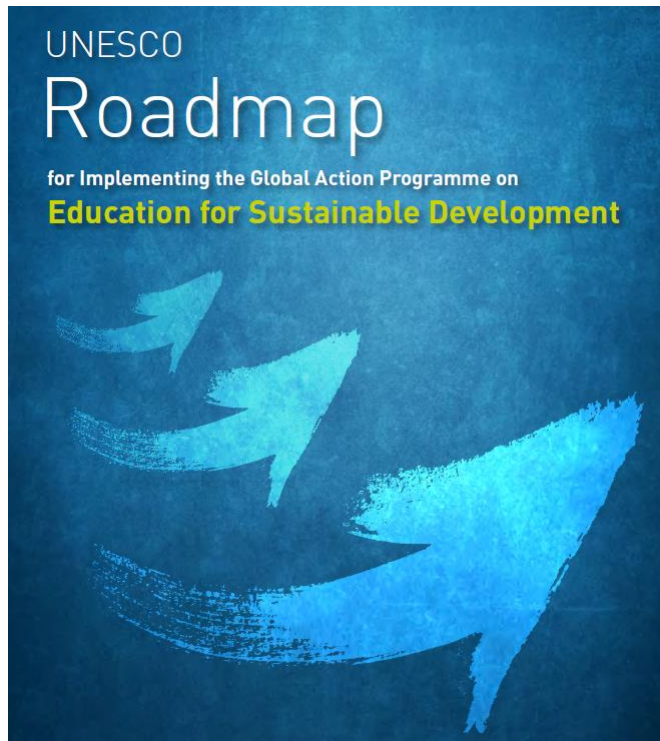
17 ciljev trajnostnega razvoja, 169 podciljev: povezani in neločljivi („**The interlinkages and integrated nature of SDGs**“); **Ravnotežje** gospodarske, socialne in okoljske razsežnosti.

SDG so univerzalni, ob upoštevanju nacionalnih okoliščin naj bi jih uresničevale vse države, ne glede na razvitost.

http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika_in_mednarodno_pravo/mednarodno_razvojno_sodelovanje_in_humanitarna_pomoc/politike_mrs/cilji_trajnostnega_razvoja/

DOKUMENTI vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj (VITR), ki podpirajo Agendo 2030:

- **Globalni akcijski program vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj – GAP** (UNESCO, 2013), ki je zasnovan kot nadgradnja Desetletja VITR, in **Kažipot** za njegovo implementacijo (UNESCO, 2014)*
- Dokumenti **8. ministrske konference „Okolje za Evropo“** v Batumiju, Gruzija iz junija 2016 (zlasti ministrska izjava in okvir za prihodnjo implementacijo UNECE Strategije VITR), ki so usklajeni z GAP**
- Vodnik **Učni cilje vzgoje in izobraževanja za cilje trajnostnega razvoja** (UNESCO, 2017)**

* UNESCO Roadmap for Implementing the Global Action Programme on Education for Sustainable Development, ki v prilogi vključuje tudi Global Action Programme on Education for Sustainable Development as follow-up to the United Nations Decade of Education for Sustainable Development after 2014 (Endorsed by UNESCO Member States through the adoption of 37 C/Resolution 12).

<http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002305/230514e.pdf>.

** <http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2016/ece/ece.batumi.conf.2016.11.e.pdf>

** <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002474/247444e.pdf>

5 prioritetnih področij delovanja:

- (a) podpora politik; (b) celostni institucionalni pristopi;
(c) izobraževalci; (d) mladina;
(e) lokalne skupnosti

Ključna cilja:

- 1) **preusmeriti vzgojo in izobraževanje** ter učenje na način, da ima vsak priložnost pridobiti znanja, spretnosti, vrednote in stališča, ki ga opolnomočijo za prispevanje k TR
- 2) okrepiti izobraževanje in učenje v vseh agendah, programih in aktivnostih, ki podpirajo TR

Učne vsebine: **Integracija kritičnih tem**, kot so podnebne spremembe, biološka raznovrstnost, trajnostna potrošnja in proizvodnja, v kurikulum.

Učni izidi: Spodbujanje učenja in razvijanje **ključnih kompetenc**, kot so **kritično in sistemsko mišljenje, sodelovalno odločanje**, ter **prevzemanje odgovornosti za sedanjo in prihodnje generacije**.

Družbena transformacija: Opolnomočenje učečih se katerekoli starosti, v katerikoli učni situaciji, da transformirajo sebe in družbo, v kateri živijo.

- Omogočiti prehod v bolj zelena gospodarstva in družbe: **spretnosti za zelena delovna mesta, trajnostni življenjski stili**.
- **Opolnomočiti ljudi, da so "globalni državljani"**, ki se angažirajo in **prevzamejo aktivne vloge, tako lokalno kot globalno**, za soočanje z globalnimi izzivi

V okviru **Agende 2030** je izobraževanje **samostojen cilj** (*»Cilj 4. Vsem enakopravno zagotoviti kakovostno izobrazbo ter spodbujati možnosti vseživljenjskega učenja za vsakogar«*),

prvi cilj GAP-a pa je izražen kot **konkretni cilj 4.7:**

»Do leta 2030 poskrbeti, da bodo vsi učenci pridobili znanje in spretnosti, potrebne za spodbujanje trajnostnega razvoja, tudi z izobraževanjem o trajnostnem razvoju in trajnostnem načinu življenja, človekovih pravicah, enakosti spolov, spodbujanju kulture miru in nenasilja, državljanstvu sveta ter spoštovanju kulturne raznolikosti in prispevka kulture k trajnostnemu razvoju«.

Analiza Zavoda za šolstvo:

v poročilu Slovenije o implementaciji
Agende 2030 (julij 2017), str. 26

Hkrati pa dejavnosti vzgoje, izobraževanja in usposabljanja **prispevajo k vsem ostalim 16 ciljem trajnostnega razvoja**. Izobraževanje je torej samo po sebi cilj in hkrati sredstvo za doseganje ostalih ciljev.

Ni le sestavni del trajnostnega razvoja, ampak tudi ključni omogočevalec zanj. Zato izobraževanje predstavlja bistveno strategijo za doseganje ciljev TR.

Na primer:
„Cross-cutting key
competencies for
achieving all SDGs“

Vodnik **Učni cilji vzgoje in izobraževanja za cilje trajnostnega razvoja (UNESCO, 2017):**

- ✚ opredeljuje ključne prečne kompetence;
- ✚ za vsak cilj TR (SDG) posebej določa specifične učne cilje (kognitivne, socialno-emocionalne, vedenjske), predlaga teme ter učne aktivnosti;
- ✚ prikazuje metode implementacije na različnih ravneh, od načrtovanja vzgojno-izobraževalnih programov do nacionalnih strategij, ter primere dobre prakse.

<http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002474/247444e.pdf>

Box 1.1. Key competencies for sustainability

Systems thinking competency: the abilities to recognize and understand relationships; to analyse complex systems; to think of how systems are embedded within different domains and different scales; and to deal with uncertainty.

Anticipatory competency: the abilities to understand and evaluate multiple futures – possible, probable and desirable; to create one’s own visions for the future; to apply the precautionary principle; to assess the consequences of actions; and to deal with risks and changes.

Normative competency: the abilities to understand and reflect on the norms and values that underlie one’s actions; and to negotiate sustainability values, principles, goals, and targets, in a context of conflicts of interests and trade-offs, uncertain knowledge and contradictions.

Strategic competency: the abilities to collectively develop and implement innovative actions that further sustainability at the local level and further afield.

Collaboration competency: the abilities to learn from others; to understand and respect the needs, perspectives and actions of others (empathy); to understand, relate to and be sensitive to others (empathic leadership); to deal with conflicts in a group; and to facilitate collaborative and participatory problem solving.

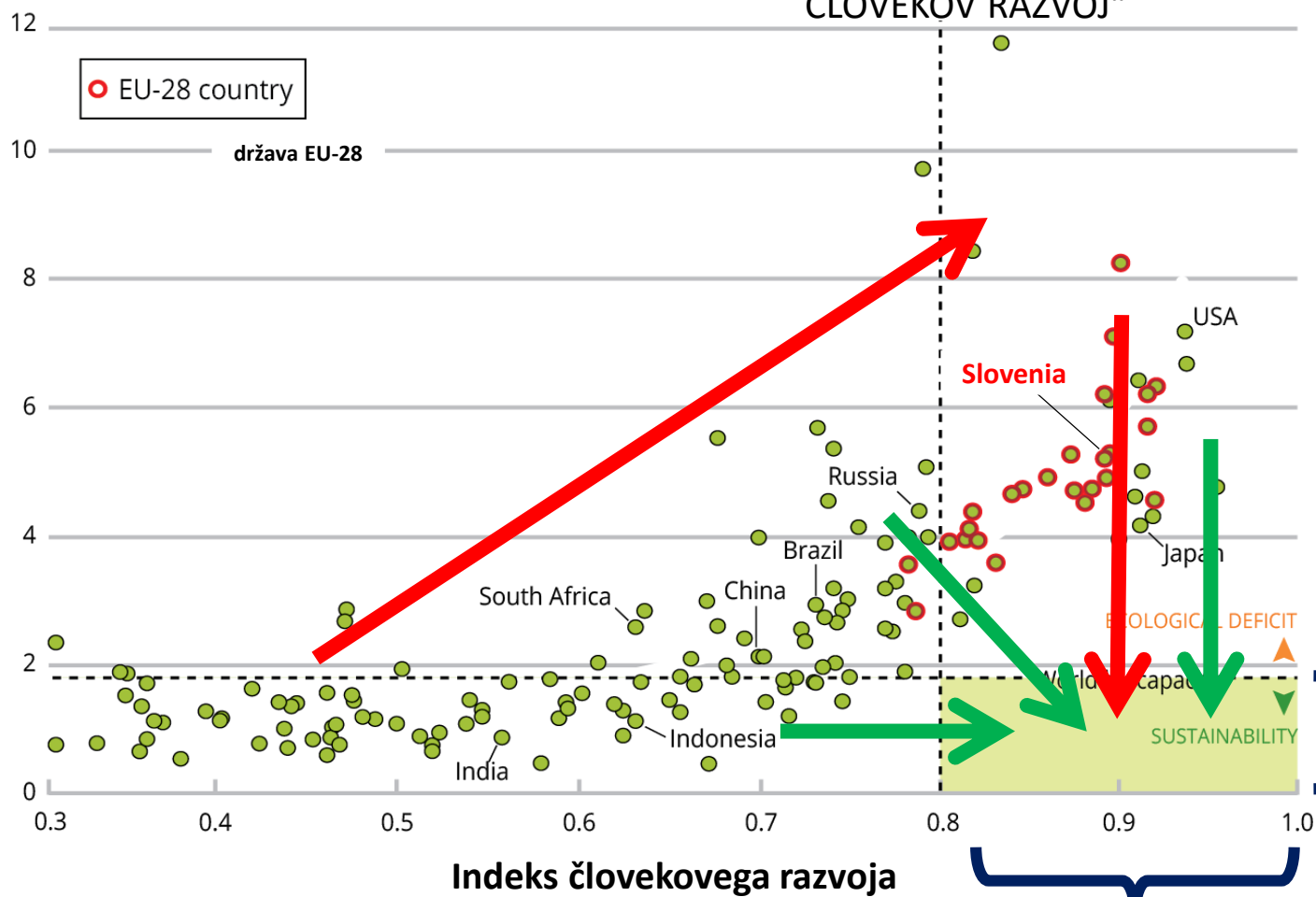
Critical thinking competency: the ability to question norms, practices and opinions; to reflect on own one’s values, perceptions and actions; and to take a position in the sustainability discourse.

Self-awareness competency: the ability to reflect on one’s own role in the local community and (global) society; to continually evaluate and further motivate one’s actions; and to deal with one’s feelings and desires.

Integrated problem-solving competency: the overarching ability to apply different problem-solving frameworks to complex sustainability problems and develop viable, inclusive and equitable solution options that promote sustainable development, integrating the above-mentioned competences.

Ključni izziv 21. stoletja

Okoljski odtis
(hektari na osebo na leto)

Legenda:

Ecological deficit =
okoljski primanjkljaj

World biocapacity =
svetovna biološka
zmogljivost

Sustainability =
trajnostnost

Znotraj
okoljskih
meja

(Global Footprint Network, 2012; UNDP, 2014)

„Dobro živeti“

Kaj pa Slovenija?

Doseganje blaginje s preveliko rabo surovin in ekosistemskih storitev Zemlje je značilno tudi za Slovenijo, saj porabljamo toliko virov, da bi človeštvo, če bi živelo na enak način, zaloge Zemlje, ki so na voljo za eno leto, porabilo že do 13 maja.

V resnici je človeštvo v celoti v letu 2017 kritično mejo doseglo 2. avgusta, kar je najbolj zgodaj doslej.

<http://www.overshootday.org/about-earth-overshoot-day/country-overshoot-days/>

Trajnostna razvojna pot Slovenije je lahko le pospešeno zniževanje okoljskega odtisa v smeri biološke zmogljivosti Slovenije ob hkratnem zmernem povečevanju blaginje oz. njenem ohranjanju. Za takšno razvojno pot je – po Evropski agenciji za okolje - nujna nova paradigma: ekosistemski razvoj.

NACIONALNI PROGRAM VARSTVA OKOLJA DO LETA 2030, Osnutek v javni razpravi (MOP).

http://www.mop.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/article/1328/7793/

Okoljski trendi in kaj lahko pričakujemo - EU

Preglednica P.1 Okvirni pregled okoljskih trendov

	Trendi za obdobje 5-10 let	Napovedi za obdobje 20 let in več
Varstvo, ohranjanje in izboljševanje naravnega kapitala		
Biotska raznovrstnost kopnega in celinskih voda		
Raba zemljišč in funkcije tal		
Ekološko stanje voda		
Kakovost vode in obremenjenost s hranili		
Onesnaženost zraka in njeni vplivi na ekosisteme		
Biotska raznovrstnost morij in obalnih območij		
Vplivi podnebnih sprememb na ekosisteme		
Učinkovita raba virov in nizkoogljično gospodarstvo		
Učinkovita raba snovi in raba virov		
Ravnanje z odpadki		
Izpusti toplogrednih plinov in blaženje podnebnih sprememb		
Poraba energije in raba fosilnih goriv		
Potrebe po prometu in s tem povezani vplivi na okolje		
Industrijsko onesnaževanje zraka, tal in vode		
Raba vode in pomanjkanje vode		

EVROPSKO OKOLJE
STANJE IN NAPOVEDI 2015

STRNJENO POROČILO

SOER 2015. V slovenščini:
<https://www.eea.europa.eu/soer-2015/synthesis/evropsko-okolje-stanje-in-napovedi>

Okvirna ocena trendov in obetov

	Prevladuje slabšanje stanja
	Mešana slika
	Prevladuje izboljševanje stanja

Varovanje pred okoljskimi tveganji za zdravje

Onesnaženost vode in s tem povezani škodljivi vplivi na zdravje ljudi			☒ / ☐	5.4
Onesnaženost zraka in s tem povezani škodljivi vplivi na zdravje ljudi			☐	5.5
Obremenjenost s hrupom (zlasti na urbanih območjih)		Ni podatkov	☐	5.6
Urbani sistemi in kakovost življenja			Ni cilja	5.7
Podnebne spremembe in z njimi povezani škodljivi vplivi na zdravje ljudi			Ni cilja	5.8
Kemikalije in z njimi povezani škodljivi vplivi na zdravje ljudi			☐ / ☒	5.9

Okvirna ocena trendov in obetov		Okvirna ocena napredka pri doseganju ciljev politik	
	Prevladuje slabšanje stanja	☒	Večinoma ne na dobri poti k doseganju ključnih ciljev politik
	Mešana slika	☐	Delno na dobri poti k doseganju ključnih ciljev politik
	Prevladuje izboljševanje stanja	☒	Večinoma na dobri poti k doseganju ključnih ciljev politik

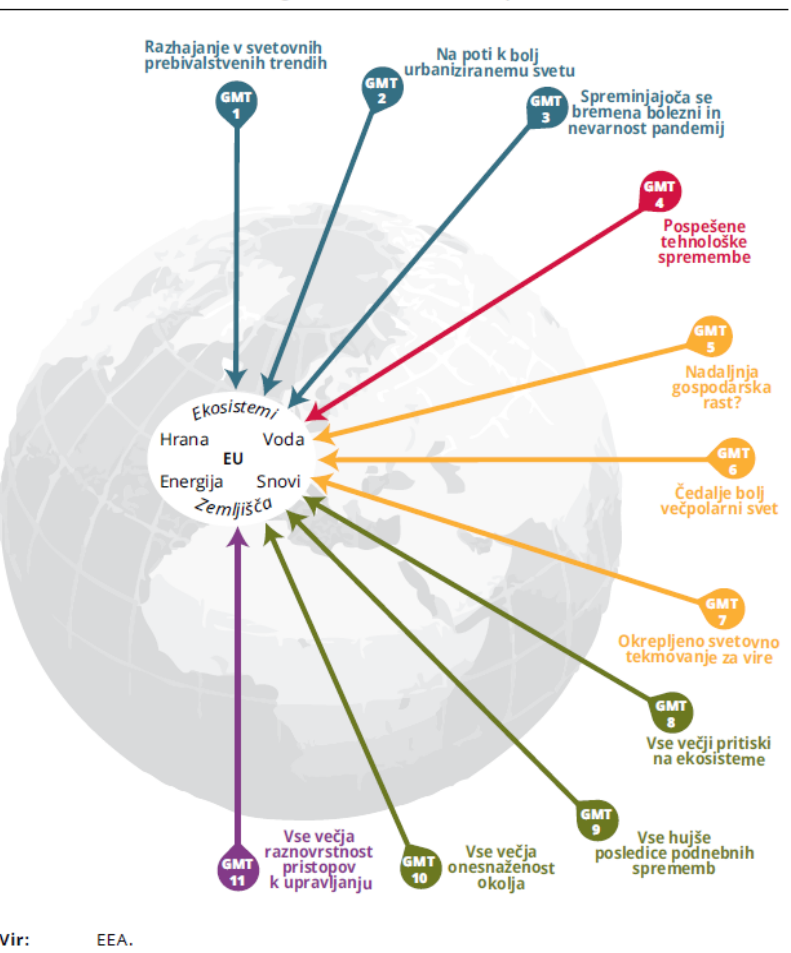
- Pomembni napredki EU na področju okolja.
 - **Dolgoročne napovedi manj ugodne!**

??

??

Slika 2.2 Globalni megatrendi, analizirani v poročilu SOER 2015

Vir: EEA.

- Globalni megatrendi.
- Povratno delovanje in medsebojna odvisnost okoljskih, družbenih in gospodarskih sistemov.

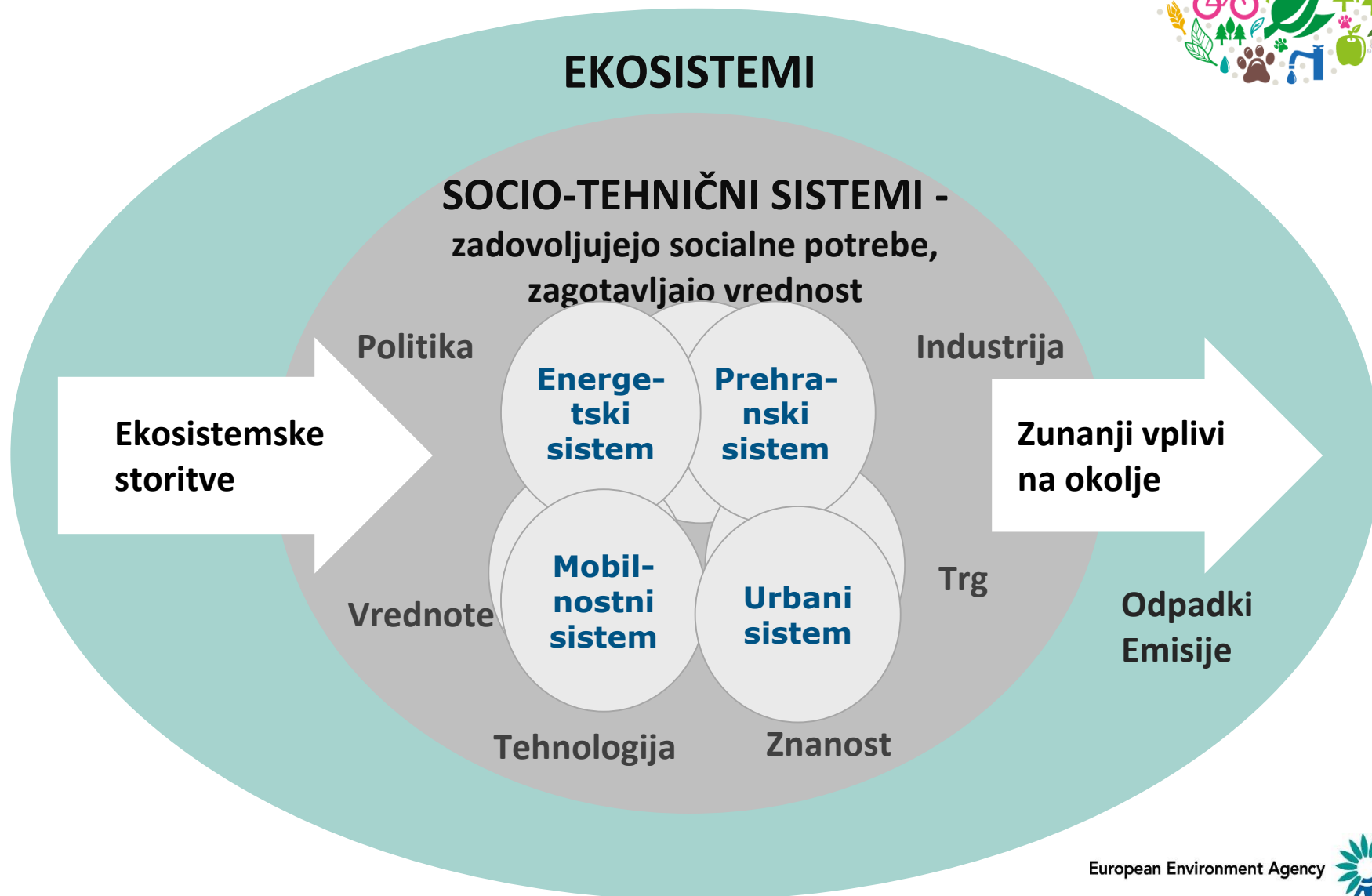
Kaj lahko naredimo?

! Zeleno (nizkoogljično, krožno) gospodarstvo !

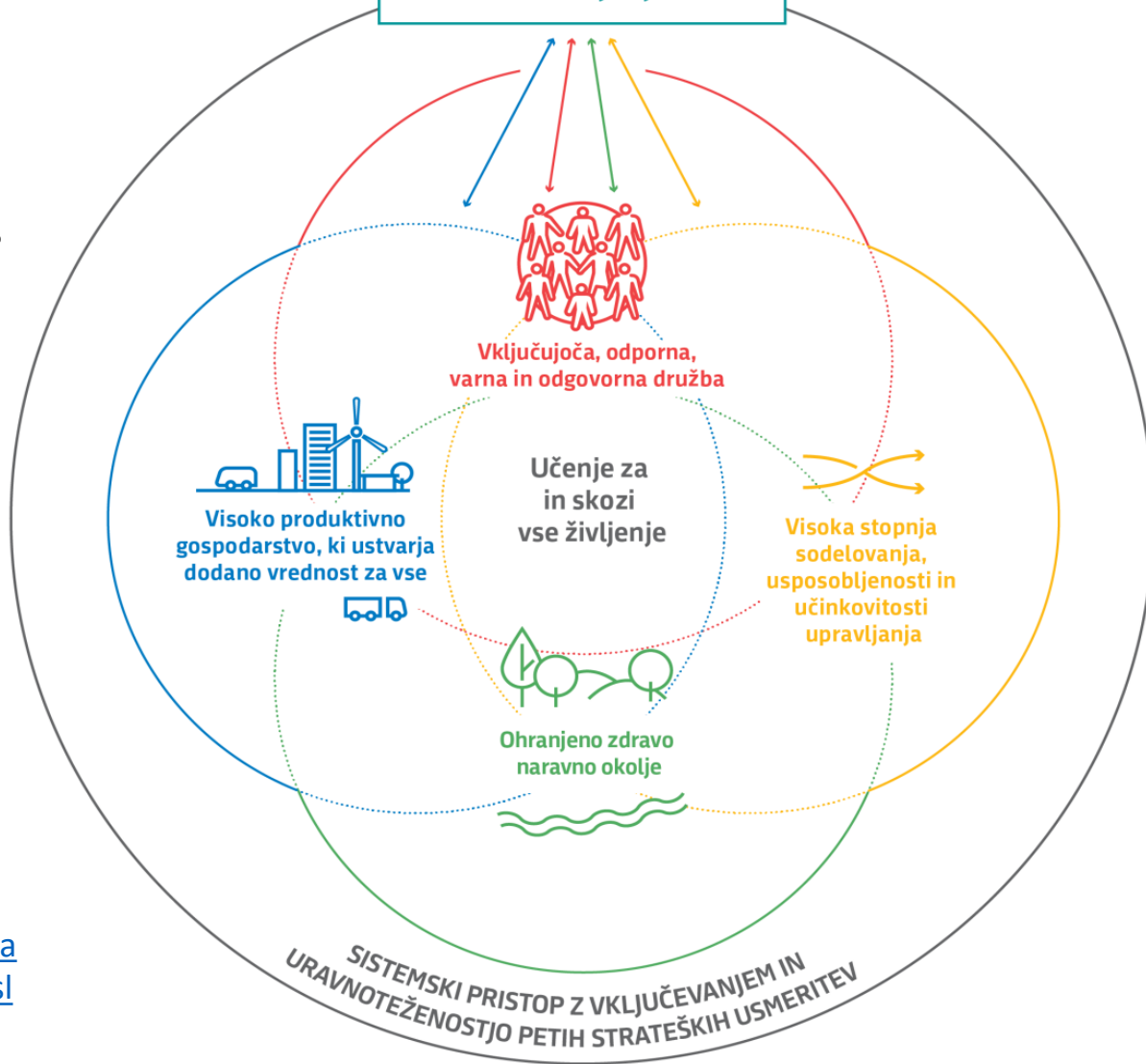
SLIKA: Ekosistemski model razvoja (EEA)

Živeti dobro, znotraj okoljskih omejitev

KAKOVOST ŽIVLJENJA ZA VSE

Strategija razvoja Slovenije 2030.
OSNUTEK v JAVNI RAZPRAVI,
oktober 2017

Slika 5: Osrednji cilj in strateške usmeritve

http://www.svrk.gov.si/si/delovna_podrocja/razvojno_nacrtovanje/strategija_razvoja_slovenije_2030_v_pripravi/

Cilji razvoja Slovenije (skupaj 12):

Cilj 2 Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Demografski trendi, tehnološki razvoj, digitalizacija, naraščajoči pritiski na okolje ter drugi globalni megatrendi zahtevajo stalno pridobivanje znanj in spretnosti za življenje skozi celoten življenjski cikel. ...

Ključne usmeritve za doseg cilja (skupaj 6):

- a) učenje in usposabljanje skozi vse življenje kot vrednoti, ki krepi ustvarjalnost, inovativnost, kritično razmišljanje
- b) ... spodbujati globalno učenje ...
- c) Uveljaviti koncept trajnostnega razvoja kot enega od načel vzgoje in izobraževanja.**

VITR v NACIONALNEM PROGRAMU VARSTVA OKOLJA do leta 2030 *

Priloga Strokovne podlage (2. del): Stanje in prepoznanji izzivi, novejši dokumenti
http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/osnutki/npvo_2030_strokovne_podlage_vzgoja_izobrazevanje.docx

Poglavje 6.4 Vzgoja in izobraževanje za varstvo okolja, str. 66 -68:

Na področju vzgoje in izobraževanja za varstvo okolja bo treba v prihodnje narediti odločnejši napredek s cilji:

- **da se polno uveljavi načelo trajnostnega razvoja kot eno ključnih načel vzgoje in izobraževanja v Sloveniji in da je hkrati vzgoja in izobraževanje uveljavljena kot ključni podporni sistem doseganju ciljev trajnostnega razvoja in varstva okolja,**
- **da so mladina in odrasli opolnomočeni za delo in življenje v zelenem gospodarstvu,**
- **da je okoljska pismenost ključna sestavina funkcionalne pismenosti.**

Za doseganje teh ciljev bo med drugim treba vzpostaviti **sistematičen, strokoven in z ustreznimi viri podprt proces za uveljavitev koncepta vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj (VITR)** s celostnim pristopom na vseh ravneh vzgoje, izobraževanja in usposabljanja v Sloveniji ...

*** Osnutek v javni razpravi do 6. novembra.**

http://www.mop.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/article/1328/7793/

in izvesti naslednje ukrepe (izbor):

1. v časovnem obdobju 2018-2020:

- zagotoviti **prevod ključnih novejših dokumentov** za področje VITR, z ustreznimi prilagoditvami za Slovenijo in EU (nosilec: MIZŠ),
- nadaljnjo **konceptualizacijo** vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj ter **posodobitev obstoječih Smernic VITR (2007)** (nosilec: MIZŠ),
- nadaljevanje sistematične in celostne **evalvacije** izvajanja Smernic VITR na vseh področjih in ravneh vzgoje in izobraževanja s pregledom znanja in kompetenc, pomembnih za uresničevanje ciljev zelenega gospodarstva. Na podlagi dognanj evalvacij pripraviti **konkretne predloge** za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti. (nosilec: MIZŠ),
- pripravo in uvajanje **izvedbenih usmeritev** za VITR za učinkovito izvedbo kurikulov in učnih načrtov ter razvoj šolskih ustanov v smeri **trajnostnih inovacijskih ekosistemov**, ki bodo tudi formalno potrjena. Predstavljala bodo ustrezno podlago za pripravo učnih gradiv in načrtovanje razvojno-inovacijskih projektov, relevantna bodo tako za učitelje kot za vodstva šol – nadaljevanje začetega procesa. (nosilec: MIZŠ),
- vzpostavitev **strokovne delovne skupine** za učenje o **okoljskem vidiku trajnostnega razvoja**, za sistematično in integrirano naslavljanje vrzeli in vključevanje novosti na tem področju. (Nosilec: MOP),

- **posodobitve kurikulov in programov:** razvoj inovativnih celostnih modelov VITR in prenos dobrih praks, nadgradnja letnih delovnih načrtov in vzgojnih načrtov v celostne trajnostne načrte VIZ, okrepitev dnevov dejavnosti (OŠ), posodobitev obveznih izbirnih vsebin (gimnazije), uvajanje interdisciplinarnih tematskih sklopov za VITR in druge posodobitve kurikulov in programov. (nosilec MIZŠ),
- stalno **strokovno izpopolnjevanje** učiteljev, vzgojiteljev ter drugih strokovnih in vodstvenih delavcev vzgojno-izobraževalnih zavodov. **Opolnomočenje** predmetnih strokovnjakov in svetovalcev, učiteljev učiteljev in drugih nosilcev sprememb za VITR. (nosilec: MIZŠ),
- uvedba **namenskega dne/dnevov VITR**. (Nosilci: MIZŠ, MOP, SVRK),
- pregled, izbor ter objava **strokovnih in učnih gradiv**, pomembnih za premoščanje vrzeli na področju VITR in usposabljanja za zeleno gospodarstvo ter priprava novih gradiv. (nosilec: MIZŠ),
- vključitev ciljev in vsebin VITR v relevantne **programe, financirane iz sredstev kohezijske politike**. Priprava navodil za pospešeno in učinkovito izvajanje ukrepov OP EKP 2014-2020, prednostna os 10 »Znanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje za boljšo zaposljivost“. (nosilci: SVRK, MIZŠ, MDDSZ);

2. v časovnem obdobju 2021-2030:

- izvesti posodobitve učnih načrtov in drugih kurikularnih dokumentov ter druge ukrepe za zagotovitev systemskega okvira za VITR. (Nosilec: MIZŠ),
- **nadaljevati izvajanje** ukrepov iz obdobja 2018-2020, njihovo stalno spremljanje in periodično nadgrajevanje. (Nosilec: MIZŠ).

Vabljeni k sodelovanju v javni razpravi !

UPANJE

Hvala !

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

